

Tudi v tem se ni še nič slišalo, da bi hotela vlada ugoditi premnogokrat izrečeni želji, da naj se mora dovoljevati ustanovitev zavarovalskih zadrug za posamična podjetja ali za posamične stroke. Zdaj se temu skoro vedno nasprotuje, samo da bi se ne predrl od vlade toli favorizirani teritorialni sistem. In vendar priča jedina strokovna organizacija te vrste, ki obstoji v državi, da se dosežejo s to obliko organizacije dokaj ugodnejši uspehi, kakor z organizacijo potom teritorialnega sistema. Iz zadnje statistike o nezgodah in o poslovanju zavarovalnic izhaja, da znaša renta pri železničarski strokovni organizaciji povprek 202 gld. 22 kr. renta pri zavarovalnicah teritorialnega sistema pa povprek 76 gld. 53 kr. Pri železniški strokovni organizaciji je znašala l. 1897. premija 2 gld. 5 kr., v tem ko so pri teritorialnih zavarovalnicah morale na pr. tovarne za izdelovanje strojev plačevati po 3 gld. 5 kr.

Kmetijstvo.

O sadjarstvu.

V nekaterih krajih naše dežele napreduje sadjarstvo tako, da je kar veselje gledati take vasi. Žalost pa obhaja človeka videčega kraja, kateri nimajo skoro nobenega sadnega drevja. Pač imamo po deželi več kmetijskih podružnic, katere se trudijo s hvalevredno požrtovalnostjo za povzdigo sadjarstva. Imamo tudi nekaj teoretično in praktično izobraženih sadjarjev različnega stanu, kateri mnogo delujejo za prospeh gospodarstva na tem polju, toda kaj nam vse to pomaga, ko pa nedostaje, in to povdarjam, masi naroda večje izobrazbe in pred vsem pouka. Na lastne oči sem videl, kako je nek posestnik sadil drevesca, katera je dobil iz kmetijske podružnice. Z lopato je privzdignil rušo, potisnil drevesce s koreninam v luknjo ter z nogo zopet zamašil rušo. Ako je tu pa tam kaka koreninica ven gledala, zato se je malo zmenil. In tega ni delal iz nemarnosti ampak vsled nevednosti. In zdaj naj drevo raste in uspeva.

Žalibog, da se s cepljenjem ne godi nič bolje. Skoro v vsaki vasi se nahaja očanec, kateri si v nemalo čast šteje, da ima pri cepljenju „srečno roko“. In kako požlahtnjuje? Divjak prekolje 10 cm ali še več globoko, vtakne v precep cepiča in na vse to povije in poveže ilovico. Ako je cepič eno ali dvoleten ali pa celo kaka vejica, to mu je vsejedno. Da je težavno in zamudno delo, ilovico tako poviti, da ne dohaja zrak, bo vsakemu umevno. O kakem drugem cepljenju nima niti pojma. Da se izmed 100 dreves komaj 50 prime, in še te imajo največkrat kal boleznii v sebi, je čisto naravno. To ni nič pretiranega, vse je žalostna istina in prepričan sem, da sta dve tretjini krajev na Kranjskem, v katerih se ne godi nič bolje. Kakor mora obhajati razumnega čebelarja groza, ko vidi po vaseh na pol razpadle čebelnjake, ki so pravi pomniki te porušene gospodarske stroke, ravno

tako da obide žalost, ko se ozira po sadnem drevju. Mlado na pol dorastlo drevje, a že hira in se suši. Zdravega mladega zaroda je bore malo. Le sem in tje zapazimo kako lepo zrasteno sadno drevo, katero stoji kakor steber sredi razvalin.

Posestnikov, kateri imajo lepo in očiščeno sadno drevje, je malo. In še ta napredek je pripisovati največkrat posebnemu trudu kacega župnika ali učitelja, kateri mu je na lici mesta kazal, kako mora saditi, oplemenjevati, izgojevati, zatirati škodljivi mrčes itd.

Ker že govorim o duhovnu in učitelju, še par besed o teh dveh stanovih. Bili so časi, ko so duhovniki veliko, lahko se reče, največ storili za prospeh dobičkonosnega sadjarstva. Saj ima pa tudi vsak župnik več ali manj sveta, na katerem lahko napravi lep, vzgleden sadovnjak. Žalibog, da župniki sadjarji vedno bolj izginevajo, a mladi duhovniški naraščaj ima prav malo ali pa nič razuma za to prelepo gospodarsko panogo. Postal mu bo popolnoma neznan, koliko lepega, mičnega in koristnega ima v sebi ta srce in duha blažeča kmetijska stroka.

In učitelji? V čast temu stanu lahko rečemo, da imamo na Kranjskem mnogo učiteljev, kateri so teoretično in praktično izvežbani v sadjarstvu in razvijajo v tej stroki živahno delavnost. Le žal, da je malo takih, kateri bi imeli zraven drevesnice tudi sadovnjak. Mnogo šol pa še drevesnic nima.

Prepričan sem, da bi imel pouk v sadjarstvu neprimerno večji uspeh, ako bi se končal z oskrbovanjem materinega drevja, z obiranjem, spravlanjem in uporabo sadja.

Tudi pri učiteljstvu zapazimo žalostno dejstvo, da je učiteljev sadjarjev vedno manj. Starejši se umikajo, a na njihovo mesto nima kdo stopiti. Kako ti? Učiteljišče ne more učitelju toliko dati, da bi bil praktično in teoretično trdno podkovan, ker množina drugih predmetov tega ne pripušča. V življenju pa, ako nima posebne sreče in veselja do sadjarstva, še tisto pozabi, kar se je naučil. Popolnoma nemogoče mu je popolniti svoje znanje, ker je vlada ustavila kmetijske tečaje, o počitnicah, kateri so bili vsaj za učitelje sadjarje neprecenljive vrednosti.

Nepobitna resnica je, da so se merodajni faktorji že večkrat in z uspehom zavzeli za materijalni blagor naše dežele. Poglejmo le vinstvo, koliko je v zadnjih letih napredovalo. Vlada je nastavila posebnega tehničnega izvedenca, kakor tudi potovalnega učitelja, izvrstnega vinščaka, katerega pošilja v vinorodne kraje, da ljudstvo na lici mesta pouči, kako mora delati, ako hoče iz vinogradov večje dohodke dobiti. Tako je prav. Sam sem bil priča, kako je ljudstvo z veseljem tega gospoda sprejemalo, sledilo pazljivo njegovim teoretičnim predavanjem in praktičnim poskusom v vinogradih, ter bilo zelo hvaležno vladi za to dobroto. Da bi se le še odstranila nesrečna vinska klavzula ter povišal uvoz laškega vina, potem bi se vinogradnik res oddahnil.

Kakor se je dežela zavzela za vinstvo, ravno tako bi lahko veliko več storila za sadjarstvo. Uvaževati je, da se lahko s primeroma majhnimi stroški veliko, veliko pripomore istemu. V vsakem sodnijskem okraju naj se nastavi provizoričnim vsako leto za dobo enega meseca izkušen sadjar, kateri bi obhodil posamezne vasi in ljudstvu kazal na mestu, kako mora saditi, oplemenjevati itd. sadna drevesa. Seveda bi ga morala pri tem podpirati županstva. Vlada naj bi podpirala to podjetje tudi s tem, da bi vsaj prva leta na vsako vas poslala po par sto divjakov, katere bi morali kmetje pravilno posaditi in pozneje požlahtniti.

S tem poukom bi bil lahko zvezan tudi pouk o čebelarstvu, in marsikaj bi se lahko storilo v napredek istega.

Mnogo se je že pisalo o pravilni saditvi, o cepljenju, o oskrbovanju itd. sadnega drevja, imamo tudi precej poučnih sadjarskih knjig, a vendar naš kmet malo ali nič tega dela ne razume. Če kje uresniči se tukaj izrek: „Grau ist alle Theorie“!

Prepričan sem, da bi se tem potom povzdignilo sadjarstvo na ono stopinjo, na kateri bi bilo lahko glede na ugodno lego naše dežele. In ko bomo imeli kaj prida trgovskega sadja, potem se bo dalo šele govoriti o sadjarskih zadrugah.

Ne dvomim, da bi se v vsakem sodnijskem okraju ne dobil požrtovalen mož, kateri bi rade volje prevzel to nalogo, ako bi se mu le potni stroški povrnili.

Ko bo dosegel naš kmetovalec večjo izobrazbo v sadjarstvu, prišel bo do prepričanja, kolike vrednosti je sadno drevje in koliko čistega dobička nam donša. Potem ne bo težko, pripraviti ga do tega, da bo ob občinskih potih nasadil sadno drevje. Dohodki bi prihajali v občinsko blagajno, ako bi občina sama oskrbovala to drevje, drugače pa v prid domačim kmetom.

Ne morem si misliti, da bi ostale te besede glas upijočega v puščavi in to tembolj, ker so že merodajni faktorji opetovano pokazali, da imajo srce za povzdigo narodnega gospodarstva, in ker je zadnji čas, da začne naš kmet saditi, cepiti in izgojevati boljše vrste trgovskega sadja, mesto sedanjega drobnega in malovrednega drobiža.

Poučni in zabavni del.

Spomina vreden dogodek.

Ruski spisal Viktor Nikolajev. — Poslovenil Krutogorski.

(Konec.)

„Nu zdajci se bo možno oddahniti“, je dejal Ahmet in se iztegnil po mehkem mahovem ležišču.

Jaz sem se ulegel poleg njega s trdno namero ne zatisniti očesa; toda silno telesno in duševno pretresenje, vzročeno vsled nočnih dogodkov, se je dalo čutiti: krepak, sladak sen utrujenega človeka je takoj skoval moje tre-

palnice in me iztrgal bdenju. Kako često se sen šali z nami in nas prenese v povsem sine okolnosti! Sanjalo se mi je, da sem doma, ležim mirno na zofi, čakajoč obeda; v sobo stopi moja mlajša sestra in mi pove, da je obed pripravljen. Jaz jo čujem, ali se delam spečega; ona pristopi k meni in me strese za ramo . . .

„Up, slednjič si se vender-le zbudil!“ menil je Ahmet, brisoč si debele potne kaplje obraza. Danes imaš pač trdno spanje.

Zmel sem si oči in zavzet se ozrl okoli sebe; v prvem trenutku se nisem mogel ničesar domisliti, in šele čez nekaj časa sem se malo spomnil nočnih dogodkov in izpregledal svoj položaj. Ozrivši se na sovražnika, sem videl, da so sedeli pri večerji, kajti sonce je že prekoračilo poldan in se nagibalo k zatonu. Poleg sovražnikovih šotorov je stal naš voz s konji, na kojem so bržkone pripeljali živež.

„Poglej gospod, kaj so si hudega namislili, zatorej sem te zbudil“, je dejal Ahmet, kazaje mi na kraj poljane.

Pogledal sem po njegovem kazanju in videl, da so nekatera drevesa, stoječa najbližje skale, bila zasekana tako, da so bila dolžna pasti pri podiranju neizogibno na skalo. Osnova sovražnikova je bila jasna; podreti na naju ob enem pet lesnih velikanov in naju pobiti z njih vrhovi ali po deblih dospeti na skalo. Prvo in drugo ni nama obetalo ničesar dobrega. Jaz sem takoj izpregledal peklensko nakano sovražnikovo ter začel misliti na rešitev in beg iz te pasti pred usodnim trenutkom. No zdajci, ko sem videl večerjati sovražnika, spomnil sem se, da že od včeraj nisva ničesar jedla, in to mi je zbudilo takšen tek, da sem pustivši na stran nameravano obrambo, posegel po jajcih, primoral k temu tudi Ahmeta, in začela sva jesti enako zločinca obsojena na smrt ter tolažiti z veliko zadovoljnostjo svojo lakoto nekaj ur pred smrtjo. Ko sva se navečerjala na ta način, začutila sva silno žejo. Da bi jo potolažila, žrtvovati mi je prišlo svojo svileno srajco; ona je bila razrezana v tanke pramene, koji so bili skupaj zvezani, ter žlužili za vrv, na katero je bila privezana čutara Ahmetova. Spustivši čutaro v studenec, sva zajela vodo. Ko sva se tako okrepčala s pičlo večerjo, jel sem opazovati sovražnikovo delovanje. Tam je složno sekalo pet sekir po trdih cedrovih deblih, ter rezko rušilo večerno tihoto naravino. Zlasti je marljivo sekal rudečobradati tolovaj; celi snop iverov se je vsul na vse strani pri vsakem močnem vzmahu njegove sekire, drugih delo je bilo manj uspešno. Ob mraku je sovražnik pretrgal svoje delo, ter postavivši stražo na bregu reke, na levo od skale se vlegel spat.

Prvi je zamenil stražo jeden sinov starca; bodro je stopal gori in doli, poredkoma gledaje na naju. Potem je stražil Trofimuško, vršeč svojo dolžnost baš tako natančno, da je bil beg raz skale povsem nemogoč. Tudi nama ni kazalo družega, kajti bilo se je bati, da sovražnik izkoristi najino spanje, prisloni kakšne tanke droge na najino skalo, ter dospe do naju kot nepoznan